

Alapított 1879. **Steinmann Jakab, Vágújhely.** Alapított 1879.

Könyvnyomda: Legujabb gépekkel berendezve. Gyors és pontos kiszolgálás, izléses kivitel.

Könyvkötészet: Legmodernebb felszerelés.

Könyvkereskedés: Bármely nyelven megjelenő könyvet eredeti árban szállítok.

Papirkereskedés: Minden-nemű és finomságú papiros, üzleti és másoló könyvek.

Művészi kivitelű képek, rámak, képes- és alkalmi levelezőlapok mérsékelt árban kaphatók.

👉 **Üzleti elve: Olcsó, de jó!** 👈

Nádszék fonás.

Nádszék fonás.

Mindennemű

KOSÁR-

KEFE- ÉS

SEPRŐÁRUK

a legjobb kivitelben és minőségben nagy választékban kaphatók.

Kitünő minőségű székfonó nád.

JUTÁNYOS ÁRAK. PONTOS KISZOLGÁLÁS.

Magyarhoni Minta Seprő- és Kefegyár.

Budapest. VII., Óvoda-utca 49.

Nádszék fonás.

Nádszék fonás.

SÉRVKÖTŐK — HASKÖTŐK.

GUMMIHARISNYÁK, MŰLÁBAK. — MŰKEZEK.

BETEGÁPOLÁSI CZIKKEK.

GYÓGYVILLANY KÉSZÜLÉKEK, SZOBAŰRSZÉKEK,

legjobban legolcsóbban

szerezhetők be

SZIKLA D.

orvos-sebészeti műszer és kötszer-gyárosnál

BUDAPEST, VIII., Rákóczi út 19.

Az Uránia színház mellett.

Tauszig és Strasser

vésőintézet, ruggyantabélyegző és villamos

erőre berendezett pecsétbélyeggyár

Budapest, VII., Wesselényi-utca 9. sz.

SZERKESZTŐSÉG ES

KIADÓHIVATAL:

V Á G U J H E L Y .

Megjelenik havonta kétszer.

IZRÁEL

ELŐFIZETESI DIJ:

Egész évre . . . 12 kor.

Fél évre . . . 6 „

Egyes szám ára 50 fillér.

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI LAP.

Szerkesztő:

FRIEDMANN ILLÉS.

Válasz a körkérdésekre.

Nem fogok ujat mondani. De hiszen nem is az a fő, hanem hogy sokan elmondjuk nézeteinket és minél többen hangoztassuk meggyőződésünket, hogy nagyobb sulya legyen általa az igazságnak.

Neológ községben lakom, de orthodox lettem újra. (Az általában helytelenül használt elnevezésekkel élek én is.) Eddigi felfogásom az volt: nem baj, ha községem nincs is az orthodox szervezetben, ha az almemor elől van, ha orgona is bűg a templomban, csak a hívek üljék meg a szombatot, egyenek szigoruan rituális eledelt s mindenek előtt tanuljanak Tórát és legyenek önérzetes zsidók. Azonban orthodox lettem újra, mert azt látom, hogy azok, akik kedveért az orgonát és a többi ujitást behozták, nem lettek olyan zsidókká, amilyeneknek én tudni szerettem volna őket.

A negyven esztendei próba mindazonáltal nem volt egészen haszontalan, hiszen megtanultuk belőle לרעת מה להשיב, ha hiveink ezentúl ilyen vagy hasonló újításokkal előhozakodnak. A jövőben tudni fogjuk, hol a törvényes megálló.

Levonva ebből a konzekvenciákat, szükségesnek tartom a magyar zsidóság egységének megteremtését a Sulchan Árucl alapján. (Ha nem csalódóm, Szabadkán is beláthatták ezt, én legalább ezt olvasom ki dr. Klein Adolf felhívásából és az ez év febr. 20-án az országos értekezleten tartott beszédéből.) Szükségesnek tartom az egység megteremtését, mert a mai helyzet tarthatatlan. Van egy zsidótlanul a züllésbe rohanó neológunk a kultúra árnyékától is iszonyodó chasszideusi orthodoxiával szemben. Ez pedig nem egészséges állapot. Meg kell teremteni a közép utat, a művelt, intelligens konzervatív zsidóságot.

Ez a kibékülés áldást hoz a zsidóságra.

Más kibékülésről, ha jól értettem a szabadkai szöveget, nincs is szó. Hiszen a neológia teljesen megadta magát. *) Ilyen győzelmet még nem arattak békés időben, mint ma az orthodoxok. És ha józanul fogják fel a helyzetet, szeretettel elfogadják ezt a תשובה מאהבה és módot nyujtanak minden zsidónak az országban, hogy magas műveltsége mellett konzervatív zsidó maradhasson. Ne legyen a zsidó kitéve annak, hogy elvakultságból éppen testvérei ne tartsák annak. Mert nem csoda, ha a kitagadott megtántorodik, mikor más oldalról csupán a zsidósággal járó kellemetlenségeket kell zsebre vágnia.

Szerintem a teendő:

1. Alakítsassék egy országos szanhedrin rabbikból, melynek dolga volna a hitközségek és intézményeiknek vallási életét irányítani; rabbikat és tanítókat képezni és azokat megválasztásuk után állásukban véglegesíteni; vallási kérdésekben hivatalosan dönteni; hechsereket kiadni; templomépítési és hasonló rituális berendezkedések ügyében a rituálé szempontjából véleményt mondani.

2. Ezen szanhedrin szólítsa fel a hitközségeket, hogy bizonyos határidőn belül a Sulchan Árucl szabályai szerint rendezkedjenek be. Amely hitközség templomát stb. megváltoztatni vonakodik, szorítsassék olyan intézmények felállítására, amelyeket konzervatív testvéreink is használhatnak, későbbi átalakítások és újjáépítések csak a szanhedrin véleménye szerint eszközölhetők.

3. A szanhedrin vegye át a budapesti rabbiszeninárimot és tanítóképzőt vagy létesítsen helyette olyant Pozsonyban. Tíz év múlva bármely községbe csak érettségizett rabbit lehessen alkalmazni, a most már állásban lévők jogai azonban ne csorbíttassanak. Kivételes esetekben

*) A hivatalos — nem. Szerk.

adjanak rabbiképesítést olyanoknak is, kik a középiskolát nem végezték el.

4. A szanhedrin elnöke legyen a ros medina vagy viselje a régibb nászi címet. Legyenek azután megyei főrabbiak. Ezeknek küldje a nászi a rendeleteket s ezek továbbítsák azokat a megyéjükben működő rabbiknak. A nászié legyen az országos, a megyei főrabbié a megyei felügyelet.

Igy mintegy szerves egészet képezhetne a magyar zsidóság. Alkalmos időkben erélyesen követelhetné jogait. Így képzelem el azt a békét, amely Szabadkából kiindult. Adja Isten, hogy sikerüljön! *)

Ben Chajim Hacijóni.

A szeminárium és az egyesítési akció.

IV.

„Mindazokban a kísérletekben, melyek a hazai pártok együttműködésének megteremtésére irányultak, az egyéni és községi (már nem is hitközségi) szabadság tiszteletben tartása képezte a vezérgondolatot, — mondja a szeminárium hivatalosa. És egészítsük ki mindjárt a mondatot azzal, hogy éppen azért maradtak a kísérletek meddő kísérleteknek.

Az egyéni szabadságot elismerjük. Elismeri a Biblia is. Nem egyszer mondja a Biblia, hogy elbűnk adja a jót, t. i. a vallás megtartását, és a rosszat, azaz a vallástól való elpártolást és — szabadon választhatunk. *) A legteljesebb mértékben respektáljuk tehát az egyén szabadságát. Amiért is eszünk ágában sincs valakit kényszeríteni arra, hogy a hitközség vallási intézményeit igénybe vegye, ha nélkülök is jól érzi magát. Ámde az egyéni szabadság nem csak a vallástalan testvért illeti meg, hanem éppen úgy megilleti a hitű atyafit is és őt sem foszthatja meg senki sem azon egyéni szabadságától, hogy vallásos életet éljen. És minthogy ez csak úgy lehetséges, ha hitközsége a vallásos élethez szükséges intézményeket nyújtja neki, a hitközség, amelynek fenntartásához adójával ő is hozzájárul, köteles ezt az intézménye-

*) Kár, hogy cikkirő nem terjeszkedett ki a világi, az adminisztratív szervezetre is. — Szerk.

*) Fogadni merünk, hogy a szeminárium cikkirőja, aki itt az egyéni szabadság mellett tör landzsát, tagadja is az egyén cselekvési szabadságát. De hát, úgy látszik: a következetesség nem tartozik a szeminárium rendszeréhez, lévén a következetesség is az egyéni szabadság — kerékkötője.

ket fenntartani, de akkor a hitközség szabadsága — fikció.

Igen, a hitközség köteles vallási intézményeket fenntartani és ezen intézményeknek muszáj a vallás követelményeinek megfelelni, még „oly korban is, amely minden téren szabadságot követel.“ — A hitközség szabadságáról vallási ügyekben, — mert hiszen csak erről van szó, — tehát még beszélni sem lehet.

A szabadság, mint minden jog, minden téren korlátozva van a szemben álló egyén joga által. Ugyan mit szólna a szeminárium szabadság-jogásza, ha valamelyik neológ hitközség azt mondaná rabbijának: Én elhatározásomban szabad vagyok és most X dr.-t akarom rabbinak, tehát, Ön rabbi ur, mehet, — mit szólna ehhez a szeminárium szabadságjogi esze? Nemde azt mondaná: Nem igaz. Te hitközség rabbi megválasztásával a megválasztott rabbi javára lemondta a rabbi választás jogáról és ezt a jogot csak akkor nyered vissza, ha a megválasztott rabbi azon jogról, amelyhez megválasztatása által jutott, önként lemond, vagy azt gyakorolni többé nem bírja. — Itt tehát fel fogja a szeminárium függeszteni a hitközség jogát, szabadságát, habár „oly korban“ élünk is, amely minden téren szabadságot követel.“ Épp úgy nem lehet szó a hitközség szabadságáról vallási ügyekben. A hitközségnek, amely csakis a vallási életben szükséges intézmények fenntartására alakult, a vallási intézmények dolgában csak kötelességei vannak, azaz hogy a hitközség tagjainak a vallási intézményeket nyújtani köteles, mert ezért alakították a tagok és ezért fizetik hitközségi adójukat. Vallási dolgokban a hitközség szabadságáról beszélni, azaz azt mondani, hogy a vallási intézmények a hitközség szabad tetszésének vannak alá vetve: a laikus részéről abszurdum, de a szeminárium, a vallási élet legelső méltósága, legelső képviselője részéről bűn, csunya bűn, mert ez a vallás vallási voltának tagadása. Mert vagy vallás a vallás vagy semmi. Ha vallás a vallás, akkor a hitközségnek vele szemben csakis kötelességei vannak, de szabadsága nincs. Aki pedig a vallási intézményeket illetőleg a hitközség szabadságát hangoztatja, az a vallást nem tekintheti vallásnak, Isten kinyilatkoztatott akaratának, az a vallást a sötét múlt sötét maradványának tekinti, amiért is ezen sötét maradvánnyal szemben szabadságot reklamál a hitközségek részére.

És ezt teszi a szeminárium. Meg is foszítja a hitközséget a hit jelzőjétől, a hitjellegétől és községgé teszi, hit nélkül és a vallással szemben szabadnak jelenti ki, hogy nem a vallás jelöli meg az irányt a

hitközség számára, hanem a község szabadon állapítja meg vallását, mert „a községi szabadság tiszteletben tartása . . . a vezérgondolat.“

És midőn ezt a tényt ezen alkalommal is leszögezzük, a következő kérdést intézzük neológ testvéreinkhez.

A hitközség fenntartása áldozatokkal jár. És a mai korban, mikor az állami és egyéb adók amugy is elég súlyos teherként nehezedenek a polgárok vállaira, nem csekély áldozat az, amelyet hitsorsosaink hitközségi adóikban a vallás oltárán áldoznak. De hozzá az áldozatot. Mert a vallás követeli. De hát aki a vallást tagadja, — szabad-e annak ezen vallási áldozatok súlyosításának okozója lenni? Szabad-e azoknak, akik a valást tagadják, embereket nevelni, akiknek a zsidó község hitk. adó-terheinek súlyosítása legyen a kenyerük? —

Nem kérdezzük azt, hogy miután a rabbinak a hit, a vallás képviselőjének, megtestesítőjének kell lennie: hogyan nevelhet atheista egyáltalában rabbiakat? — Ezt nem kérdezzük. Mert a budapesti rabbiiskola tényleg nem is rabbiakat, hanem atheistákat akar nevelni. Mert annak a néhány szeminárista rabbinak, akik nem atheisták, nem azért van hitük, mert a szemináriumban hinni tanították őket, hanem van hitük a szemináriumi tanok ellenére, mert a szeminárium nem bírta a magukkal hozott hitet szívükből végképen kiirtani.

Ámde a vallástagadónak a rabbi-intézményt községes szédelgésnek kell tartania, hát szabad komoly tudónak működését ilyen szédelgésnek szánni a helyét, hogy azt mondja: Én a vallást tagadom, ennek következtében én a hitközség fenntartását fölöslegesnek tartom, amiért is annál kevésbbé nevelhetek rabbiakat az általam fölöslegesnek tartott hitközségek számára, mint-hogy vallás nélkül a rabbi-intézményt nyílt szédelgésnek tekintem, működésemet pedig svindlirre nem adhatom.

Feleljen ezen kérdésre a neológ zsidóság komolyabb és őszintébb része, az a rész, amely — ha maga vallástalan is — nem kívánja a General-schmadot. Feleljen ezen kérdésre lelkiismeretességgel, becsületességgel és mihamar — eltűnik az egyesítés egyetlen intézményi akadálya, a magyar zsidóság megrontója, a vallási decadence okozója, a tagadás terjesztője: a szeminárium, hogy átengedje helyét egy szemináriumnak, amely a vallás és kultúra egyesítésével egy zászló alá fogja egyesíteni a zsidóság pártjait, amelyek az egymástól elkülönített kultúra és vallás zászlója alatt külön-külön csoportosulnak mind a két párt nagy kárára és a zsidóság ellenségeinek örömeire.

Nem válhatunk meg a szeminárium hivatalosának cikkünk elején idézett mondatától anélkül, hogy újból rá ne mutassunk arra a módra, amely a szeminárium egyesítési ténykedését jellemezi.

Már e cikksorozat elsőjében kimutattuk, hogy a szeminárium lapja csak port akar az emberek szemébe hinteni és hogy csupán az olvasó felületességére spekulál, amidőn Káhn Zadok, Franciaország elhunyt országos főrabbiának levelét játszsa ki tromfként az egyesítés érdekében, mert csakis abban a téves hitben ajánlha ta olyan melegen az egyesítést, hogy pártjaink nézeteltérései „nem a lényegre“ vonatkoznak, míg a valóságban nagyon is lényeges lényegben állanak szemben a pártok hivatalos vezetőinek felfogásai.

Ezt az állításunkat bizonyítja a szóban levő mondat is a lehető legeklektánsabban.

A szeminárium a „községi szabadság“ alapján áll a vallással szemben. Nem kell újból mondanunk, hiszen fentebb már kifejtettük, hogy ez a felfogás kongruens a vallás abszolút letagadásával. Mert ha vallás a vallás, akkor nem lehet alá rendelve a „község szabadságá“-nak. És minthogy — amit szintén nem kell mondanunk — nem csak az orthodox pártbelieknek, hanem komolyabb neológ testvéreinknek is, akik nem állanak kifejezetten a tagadás alapján, zsidó szívük minden érzésével vissza kell hogy utasítsák ezt a nyílt vallástagadást a rabbiiskola részéről, — itt a lehető leglényegesebb lényegre: a vallás összességére vonatkozó eltérésről van szó. Mert ezzel a szeminárium nyíltan, tisztán és világosan kimondta, hogy a vallás egész összességében semmi, annyira semmi, hogy hisszük, hogy Franciaország főrabbija, ha a szeminárium ezen valóságát ismeri, velünk és minden jobbérzelmű, a zsidóság fennállását kívánó zsidóval együtt, tiltakozik ezen leplezetlen és nyílt tagadásnak a zsidósággal való egyesítése ellen, mert a szeminárium eme álláspontjának egyesegyedüli konzekvenciája a felekezetenkívüliség vagy a — kikeresztelkedés.

Hogy a Sulchan Árucl-ra különösen haragszik a szeminárium cikkirőja, azt mondanunk sem kell. És nem is tartja a Sulchon Árucl-ot alkalmasnak, hogy a hitközségek alapjául szolgáljon. Nem csak a neológ, hanem az orthodox hitközségeknek sem. És tényleg nem is állanak a Sulchan Árucl alapján — meséli a rabbiiskola szószólója. . . . „az intranzigens orthodoxia is a tolerari posse álláspontján áll.“ Sőt „az orthodoxia cserepekre törne az a nap, amelyen a Sulchan Áruclt végrehajtaná.“

Kár, hogy a jámbor cikki-ó ezt nem bizonyítja. Pedig könnyű lett volna. Mondhatta volna, hogy nézések csak az orthodoxokat, hogy mennyire pusztítja soraikat a — keresztvíz, a vegyesházasság, mennyire kihalt náluk a vallási élet, mennyire üresek templomok, mennyire sülyedt náluk minden vallási intézmény, aminek csak az a boldogtalan Sulchan Áruach és oka, amely már is repeszi a szegény orthodoxiát és „cserepekre” is töri, ha nem siet át a mi táborunkba, ahol él és virul minden vallási intézmény, ahol a templomok be sem fogadják az ájtatos imádkozók sokaságát, ahol a sajtónak éveken át nem jut egy-egy vegyesházassági, egy-egy kikeresztelkedési hír, szóval, ahol — rendben van minden, mert nálunk szabad a „község” és nálunk a mi jámbor szemináriumunk szállítja a vallásosság szellemét, nem pedig az a lehetetlen Sulchan Áruach.

Mindezt bátran mondhatná a szeminárium írója. És neológ testvéreink tábora el is hinné neki. Hisz ez nem kutató, nem bíráló: a szeminárium mondja, hát úgy van, ha nem is van úgy. Mert ha kutatna, látná, hogy ez az állítás, hogy „az orthodoxia cserepekre törne az a nap, amelyen a Sulchan Áruach végrehajtana,” úgy fest, mintha egy községnek, amely gyógyszerért kér, — azt mondaná az egészségügyi főtenyésző, hogy tévedtek, ha azt hiszitek, hogy a gyógyszerért szükséges kelléke az egészségnek, hiszen csak vegye be valaki az egész gyógyszerért és — biztosan elpusztul.

Ne féltsé az egészségügy főre a községet a gyógyszerért. Ha lelkiismeretes orvos rendelésével él vele, — nem lesz baj.

Ne aggassa a szemináriumot a Sulchan Áruach. Ha hozzáértő és lelkiismeretes rabbi ül a Sulchan Áruach (magyarul: megterített asztal) élén, ez nem fogja a hitközséget „cserepekre” törni.

De cserepekre töri a hitközséget a szeminárium szelleme, amely a hitközségek községeket csinál, megfosztva azokat a hittől, minden vallási érzéstől, azon erőtől, amely életet adott a zsidóságnak több évezredes múltjában, amely nélkül gyors léptekkel halad az enyészet, a végelpárolgás, a szeminárium szellemének megvalósulása: a Generalschmad felé. — — —

És te, neológ zsidóság, csak alszol. Egyre alszol. Avagy talán haladokozsz már, hogy az Igazság riadója sem bír felébreszteni — — —

Friedmann Illés.

Horn Ede emlékezete.

Több évtized múlt el Horn Ede halála óta és a nagy ember neve már-már feledésbe ment. Nemzetgazdasági műveit nem olvassák, és helyét az élet forgatagában mások foglalták el. Még szülővárosa, Vágújhely sem törődött vele nagyon. Mindössze annyit tett érte, hogy egyik utcáját Horn Ede-utcának nevezte el, a vágújhelyi zsidóság pedig a Hazkáráival örökítette meg nevét.

Csak nagysokára akadt egy tőlünk idegenbe szakadt ember, ki — mert az ő élete, az ő működése sokban, nagyon sokban hasonlít Horn Ede életéhez, — meg is értette őt; eljött tehát hozzánk dr. Bodor Zsigmond Budapestről, és maga köré gyűjtötte mind azokat, kik meg akarták hallgatni, kik meg tudták őt érteni, és igen tanulságos felolvasás keretében megrajzolta Horn Ede sanyarúsággal, küzdelemmel és nélkülözésekkel telt pályáját; elindult vele Vágújhelyről és a szabadságharcon átvette Brüsselig, Parisig és végre az utolsó stációig: Budapestig, hol mint budapesti teréz-városi követ és államtitkár halt meg ragyogó, szép pálya magaslatán, férfikora delén és — mozgalmat indított arra, hogy a házat, amelyben született, emléktáblával jelöljék meg.

Most, hogy dr. Bodor Zsigmond Horn Edét közelebb hozta hozzánk, álljunk meg egy percre és nézzük meg ezt az embert és élete művét. Vörös fonálként húzódik ezen gondolkodáson és életlen keresztül egy eszme, mely körül — mint bolygók a nap körül — csoportosult minden egyéb. Ezen eszme: a zsidóság. A törtélem leggrandiózusabb jelensége kétségtelenül a zsidóság fennmaradása évezredes küzdelmek és veszélyek közepette. Miként egy szikla, melyen a hullámok megtörnek, úgy állunk ma is, és a szikla tetejéről messze a végtelenbe világít igazságunk, a Torah. Népek jöttek, népek eltűntek, kultúrák rombadültek, de a zsidóság szilárdan áll. És ha kérdezzük: mi az oka ennek a bámulatos, minden népszelemléleket kikacagó fennmaradásnak, — akkor erre csak egy felelet hallatszik a frigsátorból: Mózes isteni tanának identitása az igazsággal, és a zsidóság hit-hűsége ezen tanhoz. Aminthogy csak egy igazság van, úgy csak egy zsidóság lehetséges, és ha széjjel-húznak is a félrevezetett pártok, ez nem változtat semmit az össz-zsidóság nagy eszméjén!

Volt Juda és Izrael, vannak askenázi és szefardi zsidók, vannak orthodoxok és neológok — mindezzel az össz-zsidóság nem törődik — igazságunk áll, erősebben mint valaha. Nem formákról: a tartalomról

van itt szó, és a lényegesen nem akar változtatni senki. *) Ki merné a zsidóság múltját megtámadni? Más hitű nem meri, hogy mernék hát testvéreink?!

Horn Edének azt vetik szemére, hogy annyira kiforgatta a zsidóságot valójából, oly reformokat akart behozni, melyek a zsidó szellem végét jelentették volna. Nos hát: hol vannak a reformok? Ugy-e bár eltűntek. Mint minden emberi reform vallásunk terén. Mert csak Isten öröklött és Isten-zsidósága, az egyig az zsidóság.

Ezen igazságnak szolgáltató Horn Ede is bizonyítékul és ezzel ő is hozzájárult a zsidóság nagy eszméjének diadához.

Errare humanum est, és ha a legbensőbb szándék jó és nemes volt, akkor — tisztelve emberi nagyságát — bocsássunk meg neki.

Horn nehéz időben állt a zsidóság oldalán, és amit tett, azt végtelen szeretettől áthatva tette.

Sophos.

Szemelvények

a Szentírásból, Talmudból, Midrásból és egyéb zsidó iratokból.

Közlő: Friedmann Illés.

Izrael nemzeti gyászána napjaira.

(A régi modernnek.)

Jeruzsálem nem pusztult el más ok miatt, csak azért, mert megszenteltetették a szombatot. Más vélemények más-más bűnök elkövetésével okolják meg Jeruzsálem elpusztulását: Nem mondták el a S'má Jisraelt minden reggel és este, — elhanyagolták a gyermekek tanítását, — nem volt szégyenérzetük, — egyenlő volt náluk kicsiny és nagy, — nem figyelemztették egymást, mikor bűnököt követtek el, — nem becsülték meg a tudósokat, — kivesszék a becsületesség.

Mindezen bűnököt hozzák fel okul annak, hogy a jó Isten a legeslegnagyobb katasztrófával sújtotta Izraelt: elpusztult Jeruzsálem és a szentély és Izrael szétszórtatót a föld minden tájkára.

Megszenteltetették a szombatot.

A szombat a hit ünnepe. A hit kifejezője. A szombat szentültartásával dokumentáljuk, hogy hisszük, hogy Isten a világ Teremtője, a mindenség Alkotója, a természet életének Kormányzója, hogy Isten a

*) De biz-igen akar változtatni rajta a budapesti rabbiszeminárium! — Szerk.

mi Atyánk, Teremtőnk, Urunk, akinek magunkat gondolkodásban és tettben alá kell rendelnünk, amely hit az erkölcsiség legmagasabb, legeszményibb fokára emeli az embert, amely fokon az emberre nézve nem létezhetik magasabb, eszményibb jó, mint az Istent szeretni, az Ő utjain járni, parancsait teljesíteni és kerülni azt, amit Isten eltiltott.

Ugyanezt fejezi ki a S'má Jisraelt: Az Örökkévaló a mi Istenünk, egyetlen Isten.

Erre tanítja a vallásos anya kisded gyermekét, amikor ez beszélni kezd.

Ezzel kelünk reggel. Ez imánk legszentebb része. Ezt kötik reggelenként látható jelül balkezünkre a szív tájéka irányában és homlokunkra, agyvelőnk helyére, hogy ezzel alárendeljük szívünk vágyait és hajlamait és az agyunkban székelő életünket és minden érzékünket és képességünket Isten akaratának.

A S'má Jisraelt tesszük ki az ajtófélfára, hogy mikor az életbe kimegyünk és családi szentélyünkbe lépünk, figyelmeztessen bennünket az Istenben való hitre, amely hit egyszemélyi biztos biztosítéka a becsületességnek, az emberszeretethez, az erényességnek, a rossztól való óvakodásnak és a családi élet boldogságának.

A S'má Jisraelt-hitvallomással fejezzük be földi életünket és lépünk át lelki életünk örökélet küszöbét.

Ezt a hitet a jövő nemzedék számára is kell biztosítani. „Az emberi társadalom csak az iskolás gyermekek szájának leheletét áll fenn.” Mit ér az, ha az atya még olyan jó, még olyan erényes és nemes, ha nem gondoskodik arról, hogy utódja, gyermeke is jó, erényes és nemes legyen? — Ha jósága, erényessége, szívnemessége nem él tovább gyermekében, ha az ő elmulásával az ő hite, jósága is elmult? — Mi nem csak magunkért, hanem utódainkért is felelősek vagyunk. A hitet, mint a társadalom boldogulásának alapját, a jövő nemzedékekre is kell biztosítani. Ezért volt az iskola mindenkor Izrael legszentebb intézménye. Ezért „nem szabad a gyermekek tanítását megzavarni még a szentélyépítés kedvéért sem.” — Ezért „el kell pusztítani azt a várost, amelyben nincs iskola,” és azért tartja a Talmud a tanítókat a „város, a társadalom őrei”-nek.

A szégyenérzet egyik kiváló tulajdonsága az embernek. Igen sok rosszat nem követnek el emberek csupán azért, mert van szégyenérzetük.

„Akinek szégyenérzete van, az nem vétkezik egyhamar.”

Az Isten és az emberek előtt való szégyenérzet megóvjá az embert az Isten és az ember elleni bűntől.

A nagyokat tisztelnünk kell.

„Szeresd felebarátodat — tehát mindenkit — mint saját magadat.“

A szeretet folyamánya pedig a tisztelet. Akit szeretünk, azt eo ipso tiszteljük is. Tehát mindenkit kell tisztelnünk.

Azonban még nagyobb tisztelet jár ki a nagyoknak, akik nagyok, kiválók a jóságban, erkölcsi-ségben és erényekben.

Ahol nem tisztelik a nagyokat, a kiválókat, ott nem tisztelik az erényt, az erkölcsöt, a jót.

Az emberszeretet másik következménye az, hogy felebarátunkat figyelmeztetjük, ha látjuk, hogy lünbe esik.

Óva intjük azt, akit szeretünk, ha látjuk, hogy valamit tenni akar, ami hátrányára, kárára lehet.

Éppen úgy intjük azt, akit szeretünk, ha látjuk, hogy bűnt követ el. Mert a bűn a legrosszabb rossz, a legnagyobb kár, a legsúlyosabb hátrány.

A talmid chacham-ot, a zsidó tudóst a legnagyobb tiszteletben kell részesítenünk.

„Félve tiszteld az Istent Ebben benne van az is, hogy félve tiszteld a talmid chacham-ot,“ — mondja a Talmud egyik bölse.

A talmid chacham a Tórah, Isten tanának képviselője.

Aki tiszteli Istent, aki tiszteli Isten tanát, a Tórah-t, az a talmid chacham-ot is tiszteli.

Aki a talmid chachamtól megtagadja a tiszteletet, az Istent sem tiszteli, az a Tórah-t is megveti.

Azért „nincs ír annak a sebe számára, aki megveti a talmid chachamot.“

A becsületesség a társadalom fennállásának elengedhetetlen kelléke. Becsületesség nélkül nincs társadalmi rend, nincs kereskedelem, jólét, vagyon- és életbiztonság.

Ezek a bűnök okozták Jeruzsálem pusztulását.

Hiányzott a hit, amelynek kifejezője a szombat és a Sema Jisrael. — Nem voltak iskolák a hitnek a jövő nemzedékek számára való biztosítására. — Kiveszett a szegényérzet. Kiveszett a nagyok iránti tisztelet. — Nem figyelmeztették a bűnbeesőt. A talmid chachamot megvetették. — Nem volt becsületesség.

Pedig Jeruzsálem elpusztulásának katasztrófája nem napjainkban következett be. Ugy látszik, hogy őseink már akkor is modernnek voltak. Akár csak a huszadik században éltek volna. —

*

Jeruzsálem elpusztult — mondja a Talmud más helyen — mert az emberek a Tórah ítélete szerint jártak el.

A jog az igazság kifejezője. Ámde a paragrafus, éppen mert csakis az igazságot fejezi ki, rideg és a szentimentalitást nem ismeri.

Azért kell, hogy a rideg paragrafusok mellett ott legyen a méltányosság paragrafusa is.

Egy asszony pénzdarabot mutatott Chijja rabbinak, hogy nézze meg, vajjon elfogadhatja-e. Jó, elfogadhatod — szolt a rabbi. Nem sokára visszajött az asszony azzal, hogy a pénzdarab nem jó és nem tud túladni rajta. Adjál neki mást helyette — szolt a rabbi üzleti intézőjéhez, Rávhoz és ird a kárt a veszteség számlájára.

A rideg paragrafus szerint a rabbi nem tartozott volna az asszony kárát megtéríteni. Ő nem kapott és nem vett el tőle semmit. Véleményéhez folyamodott az asszony és a rabbi megmondta véleményét. Arról pedig nem tehetett, hogy tévedett. Hiszen maga az asszony tévedése okozta neki a kárt, amennyiben azt hitte, hogy a rabbi jól ért a pénz valódiságának megállapításához, ami azonban tévedés volt. Paragrafus szerint tehát a rabbit nem lehetett volna a kár megtérítésében elmarasztalni. De ő méltányos volt. Amiért is nem helyezkedett a paragrafus álláspontjára.

Sok embert tesznek tönkre az emberek jogos bírói ítélet alapján és sok könny forrásává lesz a — különben igaz, de rideg paragrafus.

„Tedd azt, ami jó és helyes az Isten előtt“, — mondja a Szentírás, amit a méltányosságra vonatkoztatnak a bölcsék. „Mert a Tórah nem említheti fel az összes az ember életében, előfordulható eshetőségeket szomszédjaival, embertársaival való érintkezésében. — Azért mondja, hogy kövesd a jót és azt, ami helyes, azaz légy méltányos.“

Őseink — akár csak sok-sok huszadik századbéli unokáink — nem ismertek méltányosságot, mikor a paragrafus hatalmával élhettek.

*

Miért pusztult el Siló? (Ott volt t. i. a frigsátor, mielőtt Salamon király még megépítette a szentélyt.)

Mert erkölcsstelenség és a szentségek megszenteltetésének volt ott.

A szentségek megszenteltetésének mindig az erkölcsstelenség a forrása.

Azért szentségtelenítik meg a műveltek (?) a hitet, a Tórah-t, a vallást, azért tagadnak, — mert túl akarják magukat tenni a hit, a vallás erkölcsi törvényein. És ezt nevezik aztán — felvilágosodottnak.

*

Az első szentély bálványimádás, erkölcsstelenségek és gyilkosságok miatt pusztult el.

Csalódás. *)

Az egyesítési akció vezérlőbizottsága végre abba a helyzetbe jutott, hogy a febr. 20-iki országos nagy értekezleten elfogadott határozati javaslatot a kormánynak átnyújthassa.

Junius hó 28-án tiszteltet a bizottság Zichy János gróf közoktatásügyi miniszternél és Lukács László miniszterelnöknél. A bizottság vezetője Székely Ferencz udvari tanácsos volt, aki a következő beszéd kíséretében nyújtotta át a kultuszminiszternek az említett határozati javaslatot:

Nagyméltóságod előtt ismereteselek azok a zilált állapotok, amelyekben ezidőszent a magyarországi zsidó hitfelekezet szynődik. Tudva'evő az is, hogy az alkotmány helyreállítása óta állandó törekvését képezte felekezetünk legjobbjainak, hogy végét vetve az áldatlan viszálykodásnak, megalkossák az egységes magyarországi zsidó autonómiát, amelynek keretében senki vallási meggyőződését nem korlátozva, tisztelve régi szokásokat és hagyományokat, a zsidó hitfelekezet megtalálja a politikai és adminisztratív egységet és ezzel azt a lehetőséget, hogy hitközségeiben helyreállítsa a rendet, hogy koncentrálja a fogyatékos anyagi erőket, ilyképen papról, tanítóról, egyházi és kulturális intézményeiről jobban gondoskodhassék.

Ez volt a célja annak az országos gyűlésnek is, amely f. é. február 20-án itt Budapesten megtartott és amelynek határozatát, annak megbízását teljesítve, ezennel van szerencsém átnyújtani. A határozat két részre oszlik: az egyik a tiltakozás azon lehetetlen és szörnyű tévtan ellen, amely bizonyos oldalról forgalomba hozott és mely a magyarországi zsidóságot két felekezetre akarja széthasítani. A másik hangoztatása az egységes magyar zsidó autonómia általános érzett szükségének és a mellette való állástoglalásnak. Szükségesnek tartom hangsúlyozni, hogy ezek a határozatok egyhangulag hozattak és hogy a gyűlésen a zsidó felekezet minden árnalata képviselve volt. Ezzel megfelelve megbízatásunknak, még csak az marad hátra, hogy Excellenciád köztisztületben álló személyében az ország kormányának jóakarátát kérjem mozgalmunkra nézve, mely egy nagy és tekintélyes felekezet kebelében az egység és béke helyreállítását célozván, ezzel a magyar állam és a magyar nemzet eminens érdekeit kívánja

*) Lapunk utolsó száma a múlt hó 29-én már ki volt szedve, amikor a 28-án történt tisztelgésről a tudósítás megérkezett, amiért is csak ezen számban adhatunk hírt a kultuszminiszter nagyfotosságu nyilatkozatáról.

A második szentély pedig elpusztult a mellett, hogy a Tórah-val foglalkoztak, teljesítették a parancsokat, sőt az emberszeretet törvényeit is teljesítették, mert ok nélkül gyűlölködtek. Ha teljesítették is az emberszeret parancsait, de szeretet nélkül tették. Gyűlölték egymást. Már pedig ahol gyűlölet van, ott nincs Isten, ott nincs Tórah, ha foglalkoznak is vele külsőleg, ott nincs emberszeretet, ha látszólag gyakorolják is a humanitást.

„Ebből pedig következtetjük, hogy a gyűlölet olyan bűn, mint az első szentély pusztulását okozó három főbűn: bálványimádás, erkölcsstelenség és gyilkosság együtt véve.“

*

Aki nem gyászol Jeruzsálem elpusztulása miatt, az nem részesül Jeruzsálem felépítésének örömeiben.

Aki pedig Jeruzsálem elpusztulását gyászolja, az látja Jeruzsálem felépítésének örömeit.

A gyász Jeruzsálem elpusztulása miatt egy a Jeruzsálem felépítése iránti reménnyel.

Amíg Jeruzsálem állott, nemzeti életet élt Izrael. De szét van szórva Izrael, mióta Jeruzsálem romokban hever.

Akinek még van zsidó szíve, az még érzi Izrael nemzeti gyászát, Jeruzsálem elpusztulásának következményét és az el is követ mindent, hogy Jeruzsálem felépítését előmozdítsa, hogy Izrael megint Izrael legyen. És ha nem is éri azt meg tényleg, — az látja Jeruzsálem felépítését és Izrael boldog nemzeti életét reményében, az Isten ígéretébe vetett reményében.

Csak azok nem kívánják Jeruzsálem felépítését és Izrael független és boldog nemzeti életét, akik egyáltalában Izrael életét nem kívánják, akik akarják, hogy Izrael elmerüljön a többi népek tengerében, hogy elpárologjon, — akik azt a kort kívánják, amelyben **עוד לא יזכר שם ישראל**, hogy ne legyen többé Izrael, akiknek — ha testileg még nem is vegyültek bele a többi népekbe, — zsidó szívük már nincs, mert szívükben-lelkükben, lelki életükben már is lehullottak Izrael fájának törzséről.

Akinek még van zsidó szíve, az gyászol Jeruzsálem elpusztulása miatt és reméli és tőle telhetőleg előmozdíja Jeruzsálem felépítését, az még zokog a zsolttárral:

Ha rólad megfeledkezem óh, Jeruzsálem,
Feledkezzék rólam az én jobbam.
Tapadjon nyelvem inyemhez,
Ha nem emlékezem meg rólad,
Ha nem teszem Jeruzsálemet
Örömeim legmagasztosabbává. —

szolgálni. Magunkat és jó ügyünket újból Excellenciád kegyeibe ajánlom.

Gróf Zichy János, közoktatásügyi miniszter felelete:

Mélyen tisztelt Uraim! Örömmel veszem tudomásul, amit méltóztatott itt nekem azon hitben és reményben elmondani, hogy azt, amit méltóztatott itt kifejezni, a magyarországi zsidóság java is így vallja, így akarja. Méltóztatnak tudni azt, hogy én igenis igyekeztem megismerni a zsidóságnak ügyeit és azokat a körülményeket, amelyek itt sok tekintetben befolyásolják ennek a kérdésnek helyes kialakulását és erre nézve nyilatkozatot is tettem a parlamentben. Nekem ezt a kérdést nagy óvatossággal kell hogy kezeljem, hisz más vallásfelekezeti lévén, a lehető legnagyobb óvatossággal, tapintattal és a legnagyobb liberálizmussal kell, hogy ezt a kérdést kezeljem. Legyenek meggyőződve, hogy a zsidóság sorsa ebben a tekintetben is a zsidóság kezében van letéve. Amennyiben önök azzal a sulylyal, azzal az egységes akarral fel tudnak és fel akarnak lépni, amely szükséges ily dolog teljes és tökéletes kialakulásához, én leszek az, aki a legnagyobb örömmel fogok e tekintetben segítségükre sietni és autonómiájuk létrejövételén közreműködni. Akarom hinni és remélni, hogy azon az uton haladva, amelyen megindultak, el fogják érni céljukat s akkor még inkább megfelelő erkölcsi tőkét fogják reprezentálni annak a zsidóságnak, amely a múltban is Magyarország kulturális haladásának és fejlődésének egy igen nagy emeltyüje volt. (Éljenzés.)

A kultuszminiszter után Lukács László miniszterelnök fogadta a bizottságot, akihez Székely Ferencz udvari tanácsos a következő beszédet intézte:

Nagyméltóságú miniszterelnök ur! Kegyelmes Uram!

A zsidóságnak az alkotmány helyreállítása óta állandó törekvése, s a zsidóság legjobbjai azon fáradoztak, hogy helyreállítsák az egységet és a békét a felekezetben, hogy egységes autonómiát létesítsenek, amely kiméletesen bánva mindenféle vallásos meggyőződéssel, amely tisztelőben tartva az ősi szokásokat és hagyományokat, mégis lehetővé tegye, a magyarországi zsidóságnak politikai és adminisztratív egységét, amely a hitközségek erejét megerősíti, amely

jobban, mint eddigelé, képessé teszi őket, hogy az ő adminisztratív, humanitárius és kulturális feladataiknak megfelelhessenek, hogy megszabadítsák az ország közigazgatását azon számtalan apró perpatvartól, azon millió ügyektől, amelyekben állandóan terhelik őket azok a viszálykodások, amelyek a zsidóság kebelében ma fennforognak.

Kegyelmes Uram! Meg vagyunk győződve arról, hogy ez a törekvésünk, amelynek kifejezést adott a február 20-án megtartott országos értekezlet is, amely 250 hitközség képviselőjét foglalta magában mindenféle felekezeti irányalathól, hogy ez a törekvésünk, mondom, számíthat és joggal számít a kormány támogatására és jóakarására, miután eme törekvés egyezik az ország érdekével, a nemzet érdekével, miután egy nagy és tekintélyes litfelekezet kebelében helyre akarja állítani azt a békét, amely garanciája a jövődör haladásnak és kulturális előre törekvésnek. Excellenciádnak még egyszer kérjük szíves jóindulatát és pártfogását a mi jó ügyünk, a mi kérelmünk iránt.

Lukács László miniszterelnök a beszédre így felelt:

Méltóságos Uram! Igen tisztelt Uraim! Fogadják köszönetemet, hogy szívesek voltak engem felkeresni és bizalommal fordulni hozzám ügyükben. Meg lehetnek győződve, hogy a zsidóságnak úgy kulturális, mint politikai fontosságát annyira méltányolom, hogy önként értődik, hogy minden kérdésben, amelyben szívesek a kormányhoz fordulni, az én részemről és a kormány részéről mindig teljes jóakarattal és támogatással fognak találkozni. Ebben az ügyben, amelyet Öméltósága említett, be kell vallanom, hogy eddigi foglalkozásom, vagyis ügyköröm mellett nem lévén alkalmam közelebbről foglalkozni vele, természetesen nem vagyok részletesen tájékoztatva. Azonban annyit kijelenthetek, hogy az összetartás és egyetértés helyreállítására irányuló törekvését az uraknak teljes jóakarattal fogom támogatni és ha ez irányban méltóztatnak a kormányhoz fordulni, igen szívesen állok rendelkezésükre. Köszönöm újból is szíves megjelenésüket. (Éljenzés.)

Az elhangzott beszédekre a következőkben teszszük meg észrevételeinket.

Székely Ferencz udv. tanácsos beszédében első sorban is helyre kell igazítanunk azt a kijelentést, hogy „felekezetünk legjobbjai“ voltak azok, akik az alkotmány helyreállítása óta az egységes autonómia megalkotására törekedtek. Az a néhány ember,

akik a kongresszus előtt az autonómiát megalkotni akarták, valóban éppen úgy nem tartoztak „felekezetünk legjobbjai“ közé, amint a legjobb akarattal sem lehet azok utódait és a nyomdokait követő országos iroda vezetőit a „felekezetünk legjobbjai“ díszes jelzőjével megtisztelni.

Ne felejtjük el: a vallás felekezet fogalmától a vallás fogalmát soha-soha elválasztani nem lehet. Vallásfelekezet egy bizonyos vallás követőinek összességét jelenti. A domináló fogalom tehát a vallás. Már pedig ha ez így van, aminthogy így is van, a felekezet legjobbjai csakis a vallásosok sorában találhatók.

Mi igazán nem tartozunk azok közé, akik mindazokat elítélik, akik magukat a vallás szigorú követése alól többé-kevésbé emancipálják. Mi egyrészt tekintettel vagyunk azon óriási nehézségekre, amelyekkel vallásunk követése keresztény államokban jár, másrészt pedig tudjuk, hogy a vallástalanság soha-soha sem öltött volna ilyen nagy mérvet, ha nem volnának nekünk vallási vezetőink, akik — mint a magyar rabbi-iskola és a neológ sajtó — állandóan a vallás megsemmisítésén fáradoznak, tekintélyét aláássák és — mint a vallás kenyérének evői — a vallás legveszedelmesebb ellenségei. És ez nem is a mi speciális álláspontunk, a mi liberalizmusunk; valásunk álláspontja, valásunk liberalizmusa ez, mert ez az igazság. Igazi, őszinte hit, mély zsidó tudás és magasabb világi műveltség kell ahhoz, hogy valaki a vallási alpróféták tanainak hazugságait felismerje, dolgok, amelyekhez a kenyérkereset, az élet forgataga, a modern társadalom nem juttatják az embert. תיורק pogányok fogságába jutott gyermeknek nevezi vallásuk azt a vallástalant, aki a hamis próféták tévtanainak hatása alatt lesz vallástalanná. És ezért a mai általános vallástalanság érthető és megbocsájtható.

De ha érthető és megbocsájtható is a vallástalanság, — arra még sem tarthat igényt a vallástalan, hogy „a felekezett legjobbjai“nak tartsuk. A „felekezet legjobbjai“ mégis csak ott kereshetők és találhatók, ahol az itt kifejtett mentségekre szükség nincs, ahol van igazi vallásosság, ahol a vallásfelekezet vallási eszményét megvalósítják.

Az autonómia, amelyet az alkotmány helyreállítása óta megalkotni iparkodtak, Klein Adolf dr. szabadkai elnök fellépéseig bizony nem volt olyan, „amelynek keretében senki vallási meggyőződését nem korlátozva, tisztelve régi szokásokat és hagyományokat a zsidó hitfelekezet megtalálja . . . egységét.“

Nem tudjuk, mennyire foglalkozott Székely Ferencz udv. tanácsos a kongresszus előzményeivel és lefolyásával. De mi szívesen rendelkezésére bocsátjuk neki a kongresszus naplóját és ha ezt átolvassa, fájdalmasan meg fog győződni, hogy nagyon is korlátozni akarták a kongresszus hatalmasai a vallási meggyőződést, hogy nagyon is neki mentek a régi szokásoknak és hagyományoknak, aminek egységgyűldele köszönhető, ha ugyan van benne köszönet, hogy az autonómia még mindig csak jámbor óhaja „felekezetünk legjobbjai“nak.

És mint a kongresszus hatalmasai, éppen úgy az országos iroda vezetői sohasem tudták a gondolkodás ama magaslatára emelkedni, hogy tényleg olyan autonómiát akarjanak, amely senki vallási meggyőződését ne bántsa. Hiszen — ha már be is következett a szakadás — nekik módjukban volt a szeminárium alapításával olyan rabbikarhoz juttatni a magyar zsidóságot, amely magában egyesíti mindkét párt ideálját: vallásosságot és kultúrát, amely rabbikar működése révén régen-régen egy lett volna már a magyar zsidóság. A helyett pedig szemináriummal ajándékozták meg a magyar zsidóságot, amelynek a vallási meggyőződés: bliktri, a régi szokások és hagyományok: „egyéni kívánságok“, amely legfőbb akadály a egységes autonómiának.

A „politikai és adminisztratív egységet“ pedig csakis a vallási egységgel együtt, sőt csakis ennek alapján lehet megcsinálni, e nélkül nem.

Aláírjuk Székely Ferencz udv. tanácsos szavait, hogy a kétfélekezet tana lehetetlen és szörnyű tévtan. Vallásunk szellemét meghamisítja, aki hangoztatja. Vétkezik, Isten, a Tóra és Izráel ellen vétkezik, aki hirdeti. —

A kultuszminiszter válasza nagy csalódást szerezhetett a hivatalos neológiának. Egy miniszter, aki „a legnagyobb óvatossággal, tapintattal és a legnagyobb liberálizmussal“ akarja a kérdést kezelni, az az egyesítést megcsinálni nem fogja. Furcsa ironiája a sorsnak. Ők a megtestesített liberálizmusnak hirdetik magukat és a legforróbb kívánságunk megvalósulását lehetetlenné teszi a — liberálizmus.

Amennyiben „egységes akarral“ fel tudnak lépni, — mondja a kultuszminiszter — meglesz az autonómia.

Am hol van az „egységes akarat?“

Mindaddig, míg a neológia nem állítja helyre a vallási egységet a hitközségeknek a Sulchan Árucl alapjára való visszahelyezése által, míg nem vetnek véget a szeminárium kifejezett vallásellenes működésének és

amig nem teszik a szemináriumot a kultúrával egyesített igazi vallásosság szentélyévé, — addig egyesítési „egységes akarat“ nem lesz és addig minden egyesítési akarat hajótörést fog szenvedni.

A neológia kezében van az egyesítés: megcsinálhatja, de megis akadályozhatja.

Adj a jó Isten, hogy megcsinálja.

Is-Salom.

Reflexiók.

Herzl, a halhatatlan Herzl megteremtette a cionizmust. A negyedfélezer éves zsidóság legnagyobb eszméjét. Zangwill Izrael, a nagy mesemondó követte. Felmerült Uganda. Azaz felmerült az eszme, hogy Uganda tartományát tegyék gazdaggá, virulóvá a sok szerencsétlen orosz zsidó munkája, verejtéke és esze által. — A cionisták nagy többsége erre azt mondotta: Nem kell Uganda. A zsidók Palesztinát és Palesztina a zsidóké — kell hogy legyen.

És ekkor kilépett Zangwill a cionizmusból. És megteremtette a Jewish Territorial Association-t, azaz az ITO-t. Mert neki kellett Uganda. Igaz, hogy Ugandát nem kapta meg, — a fő, hogy kellett neki. És kellett neki még sok más egyéb territorium is. Azokat sem kapta meg. Most meg Angola kell neki. Ez is tartomány Afrikában. És ezt sem kapta meg. A hegyek nagy lármázó vajadására megszületett az egerecske, azaz hogy megengedik, hogy egyes zsidók bevándoroljanak Angolába. Aminthogy bevándorolhatnak Francia- és Angolországba, Amerikába, vagy Grönlandba. És furcsa: Zangwill folyton azt hajtogatja, hogy neki nem kell a szó, hanem csak a tett, holott tette is csupán szó. —

Nem hiába nagy mesemondó Zangwill. A meséket is úgy mondja el, mintha tettek volnának.

És a gyerekek a meséket tényleg tetteknek gondolják.

És megszólal a Zangwill magyarországi helytartójává felstrébereskedni akaró Szabolcsi Miksa is. (Hiszen ő is nagy mesemondó. Csak hogy megfordított viszonyban. Zangwill ugyanis a meséket úgy mondja el, mintha valóságok volnának, Szabolcsi pedig úgy bánik a valóságok valóságával, a vallással, mintha — mese volna.) Igen, megszólal és első dolga, hogy — meghamisítja Zangwillt. Ez ugyanis, látva orosz testvéreinek nagy nyomorát, territoriumot

akar számukra szerezni, legyen az bárhol. Ha megkaphatja Palesztinát, legyen Palesztina, ha nem kaphatja meg Palesztinát, keres mást. A hiba csak az, hogy Zangwill nem látja be, hogy a zsidóságot úgy kíséri az antiszemitizmus, mint a testeket az árnyék, hogy tehát alig fognak a szegény zsidók valamelyik megszerzendő idegen territoriumban megmelegedni, — már is felüti majd a fejét a gyűlölet. Amiért is a cionizmus — nagyon helyesen — csak Palesztinát akarja megszerezni, ahol a zsidók lesznek az ország urai, ahol nem kell tartani az antiszemitizmustól. (És minthogy bizonyos zsidók távol tartják magukat a cionizmustól, — zsidó antiszemitizmustól sem kell majd tartani — Palesztinában.) Zangwill mindenáron territoriumot keres tehát, akár Palesztinában, vagy akár a — Marsban. Nem úgy az ő leendő magyar helytartója. Neki minden kell, éppen csak Palesztina nem. Angola igen, mert ez nem hazafelenes, mert nem muszáj odahagyni a hazát és Angolába vándorolni. Palesztina azonban semmi esetre, habár oda sem kell kivándorolnia annak, akinek nem tetszik. „Nincsen szó a zsidó állam életbehívásáról — írja Szabolcsi Miksa — ami ellen tiltakozik hazafias érzésünk.“ — És ha Zangwill megkapja Angolát és oda telepít néhány millió orosz, oláh, marokkói stb. zsidót és azok idővel valamely politikai alakulat folytán függetlenítik magukat Portugáliától és igen is életbehívják a zsidó államot, — tiltakozni fog ez ellen a magyar zsidók hazafias érzése? — Vagy ha ugyan-ez történik Palesztinában, sérteni fogja ez Szabolcsiék magyar hazafiai érzését? —

Ej, mit hazafiság! A jó hazafi nem szentségtelenítheti meg a hazafiság szent fogalmát azzal, hogy az anticionizmus rít anteszimitizmusának palástolására használja. Mert az anticionizmus a legrutább antiszemitizmus. Mert ép eszű ember nem mondhatja és ha mondják neki, nem hiheti, hogy ha az orosz, oláh, marokkói, arab zsidók unokái Palesztinában szintén valamely politikai alakulat folytán függetlenítik magukat és újból megalakítják a zsidó államot, hogy ez bántja a magyar hazafiságot. Tehát nem hazafiságról vagy hazafiatlanságról, hanem kizárólagosan a zsidóság összetömrítéséről, azaz fenntartásáról, vagy szétszórásáról, azaz elpárologtatásáról van szó. A cionizmus a zsidóság fenntartására törekszik. A modernnek emberbaráti és nemzeti, a vallásosak az ezeket is magában foglaló vallási szempontból. A többi szervezetek pedig, amelyek működése révén a zsidóság még nagyobb mértékben fog szétszóródni, csakis a zsidóság elpárologását mozdítják elő. Ezért nem kell Szabolcsiéknak a cionizmus és kell az ITO

és ez is Zangwill, az ITO megteremtőjével szemben, az ő művének meghamisításával — Palesztina kizárásával.

*

Szabolcsi Miksa is benne volt a minisztereknél tisztelgő küldöttségben és ő „is egy tévedésre akarja felhívni a miniszter figyelmét. Nagy buzgósággal igyekeznek elhíttetni bizonyos oldalról különösen a kormány körökkel, hogy az orthodox-vezetés mandátumokkal rendelkezik, képviselőket bocsájt a kormány rendelkezésére. Ezt nem csak azért cáfolja meg szóló, mert nem igaz, hanem azért is, mert akik teljesítik, szégyent hoznak az orthodoxiára, kortestanyává alacsonyítván le a vallásközöségeket.“

Igy az Egyenlőség. —

„Gleich den Samaritanern verletzt und gekränkt, folgten die Fortschritts-männer auch dem Beispiele der Samaritaner: sie riefen die Regierung zu Hilfe! Zwar hüteten sie sich, ihre Gegner illoyaler, revolutionärer Absichten und Pläne zu zeihen, . . . sie sprachen aber doch von Finsternissen, Feinden der Ordnung, der Kultur und Civilisation, deren Widerstand gebrochen werden muss. Ja, in Journal-artikeln wurde sogar erinnert, dass die Orthodoxen häufig zur reichstäglischen Linken inklinieren, während die Fortschrittspartei unverrückt der Fahne der Rechten folgt. —

Igy a néhai nem orthodox Löw Lipót szegedi rabbi a Zur neuen Geschichte der Juden in Ungarn című művében. (311—312)

Kommentar pedig igazán felesleges. —

Kritikus.

Iskolai értesítők. A vágújhelyi államilag segélyezett izr. reáliskola 50. évi Értesítője az 1911—1912. évről. Közli: Mészáros Gyula, igazgató.

A vágújhelyi izr. polg. leányiskola Értesítője az 1911—1912. tanévről. Közli: Goldberger Judit, igazgató.

Tisztelettel kérjük szíves olvasóinkat, akik nehéz küzdelmünkben minket támogatni akarnak, hogy az előfizetési díjat — amennyiben még nem küldték be — mielőbb beküldeni szíveskedjenek.

Az „IZRÁEL“ előfizetési díja:

EGÉSZ ÉVRE 12 Korona.
FÉL ÉVRE 6 Korona.

Rabbiknak és minden hitközségi alkalmazottnak:

EGÉSZ ÉVRE 6 Korona.

FÉL ÉVRE 3 Korona.

Az előfizetési díjak „Izrael“ kiadóhivatalának Vágújhelyre, küldendőek.

HIREK.

— **Értesítés a falasák érdekében.** A berlini Pro Falascha-Komitee megkeresésére szóról-szóra közöljük a következő értesítést.

Unter Leitung seines-Vorsitzenden, Oberrabbiner Dr. Margulies, Florenz hat der engere Ausschuss des Pro Falascha-Komitees am 2 Juli in Berlin eine Sitzung gehalten, in der das Arbeitsprogramm für die nächste Zukunft festgesetzt wurde. Nachdem die sehr befriedigenden Berichte über die bisherige Propaganda in fast allen europäischen Ländern und in den Vereinigten Staaten zur Kenntnis genommen waren, wurde der Beschluss gefasst, die Hilfsaktion zu Gunsten der Falaschas unverzüglich zu beginnen. Im Oktober d. J. wird Dr. Faitlovich, dessen zwei frühere Reisen zu den Falaschas von so bedeutendem Erfolg begleitet waren, wiederum nach Abessynien gehen. Er wird sich zunächst in die italienische Kolonie Eryträa begeben, um von dort aus die Expedition zu den Falaschas auszurüsten und die notwendigen Vorbereitungen für die Errichtung einer Schule einzuleiten. Bei den Falaschas selbst wird er sein Augenmerk hauptsächlich darauf lenken, eine grössere Zahl junger Leute, die geeignet sind, später als Lehrer unter ihren Landsleuten zu wirken, auszuwählen und der zu gründenden Schule zuzuführen. Die Rundreise bei den Falaschas wird einige Monate in Anspruch nehmen und Ende des Sommers 1913 beendet sein. Dann soll sofort die Schule eröffnet werden und der Unterricht beginnen. Als Sitz der Schule ist Adigala in Aussicht genommen, das an der Grenze zwischen dem Reiche des Negus und der italienischen Kolonie liegt. Bis zur Fertigstellung eines eigenen Gebäudes, für das die italienische Kolonialverwaltung den Grund und Boden zur Verfügung zu stellen bereit ist und die Falaschas als Bauarbeiter herangezogen werden sollen, werden in Landesüblicher Weise provisorisch Hütten und Zelte errichtet werden, die Lehrern und Schülern als Unterkunft dienen können. Dr. Faitlovich wird auf seiner Reise von zwei der von ihm früher mitgebrachten und nach europäischer Methode ausgebildeten Falaschas begleitet sein, die auch nach Eröf-

nung der Schule als Lehrer tätig sein werden. Die Mittel für die Expedition werden aus den bisherigen Erträgen der Propaganda bestritten werden können. So steht zu hoffen, dass nach vielfachen Hindernissen den Falaschas endlich die von ihnen so sehr ersehnte religiöse Unterweisung und die Verbindung mit den anderen Juden gewährt werden können.

— **Az „Ahávász Réim“** budapesti „Felebaráti Szeretet-Egylet“ 1912. június hó 23-án tartotta az évi rendes közgyűlését Adler Gyula elnöklése mellett. Az egylet összes kiadásai 38429 kor. 36 fillérre rúgnak, ezzel szemben a bevételek csupán 37205 kor. 04 fillért mutat, úgy hogy az 1911. év 1224 kor. 32 fillér deficitel végződött, a mi onnan ered, hogy az egylet nyolc kórházban élmez és a vidéki hitközségek csupán sok beteget küldenek az egylet által ellátott kórházakba, de pénzübeli hozzájárulásukat az egylettől megvonják, holott eddigéig az ápoltak 60-70 %-a vidéki. A közgyűlés az előterjesztett jelentés tudomásul vétele után az elnökségnek a felmentvényt megadta és az elnöknek, valamint a titkárnak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. Ezután került sor a választásra. A jelölő bizottság alapján kevés kivétellel ugyanazon 75 budapesti és 25 vidéki tag lett újra a választmányba választva. Végre az előjáróság választására került a sor. Itt is ugyanazok lettek egyhangúlag újra választva, csupán az elhalt egyik alelnök helyébe kellett méltó utódot keresni és azt a közgyűlés egyértelműleg Kohn Arnold igazgató megválasztásával oldotta meg. Ennek helyét pedig Moskovits Jónás birtokossal pótolta. A közgyűlés dr. Adler Illés rabbi buzdító szavaival befejeződött.

— **Kegyeletes ünnepélyt** rendezett az esztergomi izr. hitközség volt elnöke, néhai Berényi Gyula dr. emlékére, elhalálása első évfordulóján. Az ünnepély a hitközség tanácstermében kezdődött, ahol Áldori Mór dr. hitk. elnök megnyitó beszéde után Weisz Sándor dr., hitk. elnök méltatta az elhunyt működését, mire az ünnepelt arcképéről lebozsájtották a lepelt. Az ünnepelő közönség ezután a templomba vonult, ahol Bender Sándor főkantor megható imája után Spiegel Ármán dr. főrabbi szép emlékbeszédet tartott. Az ünnepélyen részt vettek: Meszlényi Pál főispán, Perényi Kálmán alispán, Vimmer Vince polgármester stb.

— **Csendőrök az izr. tanácssteremben.** A kassai orthodox izr. hitközség rabbisági-elnökököt akart választani. A közgyűlésen megjelent közel 300 hitk. tag közül vagy 200 tagnak szavazati jogát érvénytelennek nyilvánította ki Sárnán Simon hitk. elnök, mert hitk. adójukkal hátralékban vannak. A szavazati joguktól megfosztottak erre olyan — a parlamentbe is beillő —

lármat és zajongást csaptak, hogy az elnök, kit megakartak verni, — akár csak a parlamentben — rendőri segítséget igénybe venni volt kénytelen. A rendőrök bevonulása még jobban felbőszítette a zajongókat, akik közül néhányan mégis az elnökhöz jutottak, őt meg is verték. A rendőrök egyenkint kicipeltek a rendetlenkedőket, mire az elnök a gyűlést felfüggesztette.

— **Adományok és alapítványok.** Hatvany Sándor és József bárók a Hatvanban épülő kórház céljaira 80.000 koronát adományoztak.

Néhai Jónás Bernát budapesti lakos végrendeletében több jótékonsági intézetről emlékezett meg. A pesti izr. Nőegylet leánykiházásitási alapra 10.000 koronát, a pesti izr. fiúárvház és a Weisz Manfréd gyermekágyas otthon részére 6000—6000 K-t, a Nyomorék Gyermek Otthonának 5000 K-t, a pesti izr. hitközség kórháza és a Bródy Adél-gyermekórház részére 4000-4000, az országos gyermekvédő egyesületnek 2.000, a Nőegylet népkonyhája és a Budapesti Rabbisegítő egylet részére 1000—1000 és a Hajléktalanok Menhelye részére 300 koronát juttatott.

Haas Fülöp, a sátoraljaújhelyi Chevra Kadisa elnöke 25.000 kor. értékű házat az ottani Népkonyha Egyesületnek ajándékozta azzal a feltétellel, hogy abban izraelita szegényházat létesítsenek.

— **Az Agudath Netaim** földművelő társaság, amely Palesztinában fejti ki áldásos működését és több gyarmatra kiterjed, a múlt héten tartotta Konstantinápolyban első közgyűlését. A tárgysorozat leglényegesebb pontja a részvénytőke felemelése volt.

— **A Mesha-gyarmat.** A 9 éve alapított Mesha-gyarmat a Tabor-hegy lábánál terül el, 2-3 órányira a Jemma, Merchavja és Sedjera gyarmatoktól és nagyon termékeny. Még röviddel ezelőtt csak 23 család lakott rajta, ma azonban 37 földművelő és 5 egyéb foglalkozású család él ott. Főfoglalkozásuk a földművelés. A baromtenyésztés jelentéktelen, de a saját vaj és baromfi szükségletüket fedezi. A gyarmathoz erdő és szőlő is tartozik, ami a juh- és kecsketeenyésztést lehetővé teszi. Nemrég egy hitelpénztárt és barombiztosítási intézetet, továbbá fogyasztási egyesületet alapítottak. Egy újonnan épített motor vízvezetékét és malmot táplál.

— **Zsidó bárók.** A király dr. Kohner Adolf, Kohner Alfréd, Kohner Jenő és Kohner Vilmos földbirtokosoknak és nagykereskedőknek, mint törvényes utódaiknak, a közgazdaság és közélet terén szerzett érdemeik elismerésül, a magyar bárói méltóságot szász-bereki előnévvel adományozta.

— **Nemesítés.** Ő Felsege a király Ullmann Sándort, aki a nagyváradai orthodox hitközség elnöke, és törvényes utódait Makói előnévvel nemesítette.

— **Fritsch Th.,** az ismert antiszemita szerkesztő „Eine sonderbare Religion“ c. cikkében az ő tudását határozottan meghaladó apparátussal bírálta a Sulchán Aruch és a Talmud egyes kitételeit, amely munkássága közben a felekezetet becsmérő kifejezésekre ragadtatta magát. A leipzig-i büntető törvényszék 2 heti fogház nyomatékával csillapította le a heves író. (Jüd. Volksimme, Brünn.)

— **Városi segély.** Hazánk szék- és fővárosa a pesti izr. hitközség számára az eddigi 60.000 korona segély helyett egyhangúlag 100.000 koronát szavazott meg.

— **„Peah.“** Ez a neve annak a bibliai parancsnak, amely előírja, hogy minden izr. palesztinai földműves földje szélét learatatlanul hagyja a szegények számára. Bresslauban ezen név alatt egylet működik, amely a jobb házakból a már nem használt ruhadarabokat, fehérneműt, cipőt, bútort, függönyöket, szőnyegeket, háztartási tárgyakat stb. összegyűjti és szegényeknek adja díjtalanul vagy csekély ár ellenében.

— **Eljegyzés.** Katzenellenbogen Benjámín, Szinye, eljegyezte Schwarz Anna kisasszonyt Naszódon. A menyasszony unokája a néhai hegyaljamádi hírneves rabbinak.

— **Halálozás.** Csengeri Meyer Sámuel szatmári nagybirtokos rövid szenvedés után elhunyt. Temetésén Jordán Sándor dr. főrabbi és Winternitz Mózes daján szép beszédekben méltatták az elhunyt nagy érdemeit.

A jövő iskolai évre teljes ellátást kaphatnak jó házból való fiúk tanító családnál, ahol egyszerűen szakfelügyeletben és szigorú vallásos nevelésben részesülnek. Kívánatra külön korrepetálás és hegedű-oktatás. Szülőknek, akik gyermekeiket a vágújhelyi izr. reáiskolába ohajjták adni, szíveségből bővebb felvilágosítást ad e lap kiadóhivatala.

Házasság: Igen csinos, intelligens, háziasan nevelt, üzleti dolgokban is jártas, előkelő családból való 23 éves hajadon részére, kinek 4000 Kor. hozománya van, biztos keresetforrással bíró szombatot tartó férj kerestetik. Ajánlatok „Mazol tov“ jellegére kéretnek a kiadóhivatalba.

„**Unió**“ élet- és gyermekbiztosító intézet mint szövetkezet (ezelőtt Első Leánykiházásitó Egylet) Budapest, VI., Teréz-körút 40—42. Alapított 1863-ban. Folyó évi május havában 2.000.800 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1.747.400 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított

összegek fejében 190.209 K 18 fillér fizettetett ki. 1912 január 1-től május 31-éig bezárólag 9.686.890 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 8.323.600 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosítási összegek fejében a folyó évben 766.674 K 69 fillér és az intézet fennállása óta 19.345.557 K 85 fillért fizettetett ki. Ezen intézet az élet- és gyermek-biztosítás minden nemével foglalkozik a legolcsóbb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratot nem ad vissza a szerkesztőség. —

Ábrahám Jochanan. Cikke a legközelebben meg fog jelenni.

F. B., Sz. Hogy lapunk hangja „méltóságtelesebb és higgadtabb“ legyen, — nehezen teljesíthető kívánság. Mondja csak, kérjük szépen, lehet zsidóságunk eme ellenségeivel méltóságtelesen bánni? Hiszen ha az ember becs letes és nyílt reformtörekvésekkel állana szemben, — akkor lehetne szó méltóságteles küzdelemről. De így, hogy egyre csak a hazugság, az álszenteskedés, a hypokritaság, vallásossági frázisokkal leplezett tagadás ellen kell harcolni, — ebben a harcban valóban lehetetlen a méltóságteles hang. Ami a higgadságot illeti, hát nagyon is higgadtak vagyunk. A többi észrevételei jogosságát elismerjük. Amde tekintete kell venni a körülményeket. Majd másképp lesz — remélhetőleg. — Üdvözlét.

L. K. dr., B. Az az öntömjénzés — elhiszük — émeletítő, amde helyénvaló. Az Eufrátes folyóról azt mondják bölcséink, hogy vízének nagyobb a termékenyítő ereje más vizénél. A Chidekelről, (a Tigris folyóról) ellenben azt varják, hogy vízének csekélyebb termékenyítő ereje van mint más viznek. Az első folyása csendes, möbbi pedig nagy zajt csap. Erre vonatkozik a Midras szép példalózdása: Kérdezik az Eufrátest: „Miért folydogálsz oly zajtalanul?“ „Szükségtelen nekem a zaj, — feleli — értékem ismertté tesz engem.“ Kérdezik a Tigris folyót: „Mit zajongsz annyira?“ „Hát ha így észre vesznek,“ — mondja. — Kérdezik a nemes gyümölcs-ákat: „Miért vagytok olyan csendesek?“ (A sok gyümölcs terhe lehúzza a gyümölcs-á ágait, amiért a szél nem rázhajja annyira és kevésbé zúgnak.) „Felesleges a lármázás, — felelik — gyümölcsünk hirdeti értékünket. Kérdezik a gyümölcs nélküli árt: „Mit jelentesz az a hangos zugástok?“ — „Bár csak zugásunk révén válnánk ismertté, — felelik. — Hát — ismételjük — helyén való ott az a folytonos öntömjénzés.“

Pályázatok és hirdetések.

A pesti izr. hitközség előjárósága által, a boldogemlékü József főherceg Magyarország Náporispánja félszázados nádori működése emlékére alkotott alapítványból folyó évre esedékes ösztöndíjakra ezennel pályázat hirdettetik. Ebből az alapítványból a budapesti m. kir. József-műgytemek pesti születésű kitűnő szorgalmat és előmenetelt tanusító két hallgatója felekezeti kölömbőség nélkül egyenkint 400 azaz négyszáz korona ösztöndíjban részesül. Az ösztöndíjak odaitelésénél előnyben

részesülnek azok, akik ezt az ösztöndíjat az előző évben is élvezték, — feltéve, hogy tanulmányaikban való hanyagság vagy rossz erkölcsi magaviseletükkel nem bizonyultak az ösztöndíjra érdemtelenségnek. A születési bizonyítvánnyal, a vagyoni állapotot feltüntető igazolvánnyal, valamint a tanulmányi eredményeket bizonyító leckekönyv másolattal felszerelt folyamodványok f. é. szeptember hó 15-ik napjáig a budapesti m. kir. József-műegyetem Nagyságos Rektorához nyújtandók be. Az ösztöndíjak a pesti izr. hitközség pénztáránál f. évi november hó 10-ik napján fognak kifizettetni.

Budapesten, 1912. június 1-én.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

A pesti izr. hitközség előjárósága a kezelésében levő „kövesgyüri lovag Freystädler Antal kézműves és földmívelési alapítvány” kamataiból a folyó évben még kiosztható különböző összegű segélyekre pályázatot hirdet. Ezekre kizárólag az alapító, vagy neje vérrokonságához tartozó oly szegénysorsu, kiskoru egyének pályázhatnak, kik valamely kézműves vagy gazdasági pályára készülnek s a segélyből kívánják fedezni a kiképzetés költségeit; továbbá olyanok, kik valamely iparágat vagy gazdaságot óhajtván kezdeni, az első berendezés szükségleteihez segélyt igényelnek. A pályázati kérvényhez, a rokonságot igazoló okmányokon kívül csatolni kell: születési és szegénységi bizonyítványt, továbbá iparos tanoncoknak iparhatóság által láttamozott tanoncszerződésüket, ipari vagy gazdasági tanítványt látogatóknak pedig az intézet látogatási bizonyítványát. A kérvények az alulírott előjárósághoz az év folyamán bármikor benyújthatók.

Budapest, 1912. június havában.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

Bei der israel. Kultusgemeinde in Suczawa (Bukovina) ist der Posten eines Kantors, der auch Koreh sein muss, zu besetzen. Jahresgehalt K 1600.— Alter nicht über 35 Jahre. Gesuche mit Belegen sind bis längstens 15. August 1912 an den Kultusvorstand in Suczawa einzusenden. — Nur dem Akzeptierten werden Reisespesen vergütet.

Der Vorstand
der israel. Kultusgemeinde in Suczawa.

A kisújszállási izr. hitközség egy jó előimádkozói állásra pályázatot hirdet. Pályázó sóchet ubódek vekoré legem. Kort, családi állapotot és eddigi működést eltüntető bizonyítványokkal ellátott pályázatok 1912. július 25-ig alulírott elnökhöz küldendő be. Évi fizetés 1000 korona, természetbeni lakás, egész sechita és a szokásos mellékletmények. Csakis a meghívottak bocsájtatnak próbaimádkozásra és az utiköltség csak a megválasztottnak térítetik meg.

Kisújszállás, 1912. június hó.

Bálint Sámuel,
hitk. jegyző

Tóth Sámuel,
hitk. elnök

A lengyeltóti-i izr. hitközség pályázatot hirdet nyilvános elemi iskolájánál betöltendő tanítói állásra. Pályázhatnak mindkét nembeli izr. tanítók. A bélyegtelen kérvények 1912. évi július hó végéig a lengyeltóti-i izr. hitközség elnökségéhez intézendők és az oklevéllel szerelendő fel's esetleg csatolandók

az eddigi működést igazoló bizonyítványok. A zongorázni és esetleg idegen nyelvet tudók, ha képességeiket igazolják, előnyben részesülnek a megválasztásnál. Működés 1912. szeptember 1-én kezdendő meg. A fizetés 1000 K évi készpénz és természetbeni lakás.

Lengyeltóti, (Somogy m.) 1912. június hóban,

Dr. Katona Ignác,
jegyző

Wühl Vilmos,
elnök

A fogarasi izr. hitközség pályázatot hirdet iskolájánál megüresedett, ez év szeptember hó elsejével betöltendő tanítói állásra. Törzsfizetés évi 1200 kor., 60 kor. tandíjkárpótló állássegély, nőnek 4, nőtlennek 2 öl tázifa és törvényszerű lakkbér. Pályázhatnak oly férfitanítók, kik képesítésüket a budapesti orsz. izr. tanítóképzőben nyerték. Pályázótól megkívánjuk, hogy a héberben és német nyelvben járatos legyen. Aki a hitközségi jegyzői teendőketben jártas megválasztása esetén 300 korona külön díjazásra számíthat. Pályázók kert családi állapotot, képesítést, eddigi működést igazoló okmánymásokkal felszerelt kérvényüket f. é. július 20-ig az Iskolaszékhez nyújtásuk be.

A fogarasi izr. hitközségnek 1912. évi június 23-án tartott üléséből:

Rosenfeld A. József,
titkár.

Thierfeld Lipót,
elnök

A besztercebányai kongresszusi izr. hitközségnél az 10 2-13. tanterv ideiglenes hitoktatói állás betöltendő, melyre csakis rabbiképesítéssel bíró hitoktatók pályázhatnak. A megválasztandó hitoktató kötelessége lesz az iskolaszék utasítása szerint az általa kijelölt tanintézetekben a hit- és erkölcs tanítási és az ifjúsági istentiszteletekben részt venni. Jövedelem: Évi 2000 korona és 400 korona lakkbér, mely jövedelemben már az illető tanintézetektől közvetlenül huzott fizetés is bennfoglaltatik. Családi állapotot és eddigi működést feltüntető okmányokkal felszerelt ajánlatok f. évi július hó 31-ig a hitközség titkári hivatalában benyújthatók.

Besztercebányán, 1912. évi június hó 17-én.

Dr. Schwarz Samu,
hitk. elnök

A turkevei izr. hitközségben f. évi szeptember hó 1-én a II-od metsző שמש שוב קורא ומעיל תפילה állás betöltendő, kinek a חוק körüli teendőket is végeznie kell. Javadalma: évi 700 korona, továbbá 2 szobából álló természetbeni lakás 1/2 שכירה, ארקה-40 korona. מקורה és a szokásos mellékjövödem. 3 elismert rabbi bizonyítványát, korát és családszámát és eddigi működését igazoló okmányokkal felszerelt kérvényét, pályázó augusztus hó 1-ig alulírott elnökhöz beküldeni kéretik. Illetőnek a magyar nyelvet szóban és írásban kell bírnia. Utiköltség megtérítésére csak a megválasztott tarthat igényt.

Turkeve, 1912. június 17.

Waitner Herman,
hitk. elnök

Zsidó iskolák és hitoktatók figyelmébe!

ספר למוד התורה

Biblia Tankönyv a népiskolák kezdő osztályai számára, módszeresen szerkesztelte Klein Mór József tanító; megjelenik Vágújhelyen f. é. aug. elején. Tartalmazni fogja Mózes I. könyvének első 4 hetiszakaszát — a legtöbb iskolában a II. osztály bibliai anyagát — a gyermek értelmi fokához mért szöveg-alatti szószerinti fordítással és könnyű nyelvgyakorlatokkal. Függelékül fordítás nélküli ellenőrző szöveg.

Tiszta, világos nyomás finom papir.

Ára példányonként kötve 1'20 kor. Továbbelárusítóknak szokásos árengedmény.

Kívánatra mintatan/omatot küld STEINMANN J. könyvnyomdája Vágújhely, ahol a könyv már most megrendelhető.

A magyar zsidóság egységes szervezete

Irta Friedmann Illés.

ÁRA 1 KORONA.

Megrendelhető a kiadóhivatalnál.

הלכות תפלין

A T'fillin szabályai Bar-micva fiuk részére és általános használatra ■■■■

összeállította

Klein M. József tanító, Vágújhelyen.

Kapható a szerzőnél, 30 fillér
beküldése ellenében.

(Bélyegeken is beküldhető).

RASOL

kés nélkül borotvál

= 8 fillérért =

1 kg. elég 30 borotválkozásra.

Ára helyben	2'40 K
Vidékre	3— K
Bérmertve, utánvétellel	3'20 K

Kapható: drogériákban, illatszerekkereskedésekben és a készítőnél.

.: KÉSZITI ÉS SZÉTKÜLDI: .:

RASOL

VEGYIPAR VÁLLALAT

BUDAPEST, Eötvös-u. 33.

Telefon 109-53. .: .: Telefon 109-53.

EZRA FIUNEVELŐ INTÉZET

Szabadka, IV., Zombori-út 28.

Gondos, családias, egyéni, modern zsidó nevelés a rituálék szigorú betartásával. — Héber nyelvtanítás Berlitz-módszere szerint. — Biblia és talmud kurzusok. — Német, francia, angol, olasz nyelvből és zenéből intenzív tanítás.

Az intézetről Dr. Singer Bernát szabadkai főrabbi ad felvilágosítást. Prospektussal Fürst Béla intézeti igazgató szívesen szolgál.

HIRDETÉSEKET

FELVESZ

A KIADÓHIVATAL.

Alapított 1879. **Steinmann Jakab, Vágújhely.** Alapított 1879.

Könyvnyomda: Legújabb gépekkel berendezve. Gyors és pontos kiszolgálás, izléses kivitel.

Könyvkötészet: Legmodernebb felszerelés.

Könyvkereskedés: Bármely nyelven megjelenő könyvet eredeti árban szállítok.

Papirkereskedés: Minden-nemű és finomságú papiros, üzleti és másoló könyvek.

Művészi kivitelű képek, rámak, képes- és alkalmi levelezőlapok mérsékelt árban kaphatók.

➔ **Üzleti elve: Olcsó, de jó!** ➔

Nádszék fonás. Nádszék fonás.
Mindennemű

**KOSÁR-
KEFE- ÉS
SEPRŐÁRUK**

a legjobb kivitelben és minőségben nagy választékban kaphatók.

Kitűnő minőségű székfonó nád.

JUTÁNYOS ÁRAK. PONTOS KISZOLGÁLÁS.

**Magyarhoni Minta Seprő- és
Kefegyár.**

Budapest. VII., Óvoda-utca 49.

Nádszék fonás. Nádszék fonás.

Nyom. Steinmann Jakab „Hungária” könyvnyomdájában, Vágújhely.

SÉRVKÖTKŐ — HASKÖTŐK.

GUMMIHARISNYÁK, MŰLÁBAK. — MŰKEZEK.

BETEGÁPOLÁSI CZIKKEK.

GYÓGYVILLANY KÉSZÜLÉKEK, SZOBAÜRSZÉKEK,

legjobban legolcsóbban

szerezhetők be

SZIKLA D.

orvos-sebészeti műszer és kötszer-gyárosnál

BUDAPEST, VIII., Rákóczi út 19.

Az Uránia színház mellett.

Tauszig és Strasser

vésőintézet, ruggyantabélyegző és villamos

erőre berendezett pecsétbélyeggyár

Budapest, VII., Wesselényi-utca 9. sz.

Lapkiadótulajdonos: Friedmann Illés, Vágújhely.

SZERKESZTŐSÉG ES
KIADÓHIVATAL:
VÁGUJHELY.
Megjelenik havonta kétszer.

IZRÁEL

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre . . . 12 kor.
Fél évre . . . 6 „
Egyes szám ára 50 fillér.

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI LAP.

Szerkesztő:

FRIEDMANN ILLÉS.

A szabadkai akció tanulsága.

Most, hogy a szabadkai akció a kultuszminiszternek a vezérlő bizottsághoz intézett válasza után — legalább úgy látszik — befejezettek tekinthető, szükségesnek tartjuk ezen újabb akció sikertelenségéből levonni a tanulságot, annál inkább is, minthogy ez a tanulság mutatja meg az utat, amelyre rá kell lépnie annak, akit ezen újabb sikertelenség nem kedvetlenít el és a magyar zsidóság jövőjébe vetett reményében a kibontott zászlót az első veszített csata után nem dobja el, hanem alatta tovább is harcolni és — győzni akar.

Ha az akció eredménytelenségéből a helyes tanulságot levonni akarjuk, meg kell ismerünk a hibát, amelyet az akció vezetői elkövettek, amely hiba az eredménytelenséget okozta, hogy a jövőben ezen hiba elkerülhető legyen.

A kérdés tehát az, hogy mi okozta az akció eredménytelenségét?

Mi erre a kérdésre már a febr. 20-iki nagy országos értekezlet előtt megadtuk a feleletet.

Az országos nagy értekezlet előtt ugyanis hosszabb cikket tettünk közzé a Magyar Szó feb. 18-ki számában, amely cikkben kifejtettük, hogy mi az értekezlet teendője, ha azt akarjuk, hogy a feb. 20-ka üdvös és áldást hozó nap, hogy forduló pontja legyen a magyar zsidóság történetének és megmondtuk, hogy az akció teljes sikertelenséggel fog végződni, ha nem lép az útra, amelyet cikkünkben megjelöltünk.

Sajna, ez utóbbi következett be.

Az említett cikkből adjuk a következőket okulásul és tanulságul.

A bevezetés után a következőket irtuk feb. 20-káról.

„Üdvös és áldáshozó lesz, ha akad az értekezleten szószólója a valóban egységes, azaz a ki- és

befelé egységes szervezetnek és ha ezen szószólónak sikerül ezen egyesegyedül igazi, egységes szervezetnek híveket szerezni. Mert ha — *ami az előzmények után több mint valószínű* — az értekezlet ezen eredmény nélkül fog lezajlani, sajnálni ugyan lehet majd, hogy nem hozta meg ezen eredményt, azonban csak nagyobb baj ne érje a magyar zsidóságot, — ezt majd csak kiheveri valahogy.

Mert tulajdonképpen mit lehetne és — az előzmények után — mit lehet várni ezen értekezlettől? Azaz milyen álláspontra kellene az értekezletnek helyelkednie, hogy valóban jobb és üdvösebb jövőnek a kiinduló pontja legyen és milyen eredmény, azaz eredménytelenség várható az *előzmények után*, amely eredménytelenség jelentéktelen és minden hatást nélkülöző epizóddá fogja az értekezletet tenni?

E kérdésre a helyzet valóságának tárgyilagos megismerése adja meg a feleletet.

És itt rövid visszapillantás után a kongresszus előtti viszonyokra, annak végzetes hibájára és ezen hiba következményeire, a kialakult jelen helyzetet ismertettük, hogy a neológiánál van kultúra vallás nélkül, az orthodoxiánál pedig vallást látunk kultúra nélkül.

Majd pedig így folytatjuk:

„És ezek mind olyan jelenségek, hogy azt, akit a pártoskodás átkos szelleme nem tett elfogulttá, rávezetik az egyesegyedül helyes útra, amely a pártok kibékülése felé vezet. Külön-külön az egyik sem felel meg a felekezeti és emberi hivatásnak, — legyenek tehát együtt, úgy hogy legyen itt is vallás és kultúra és ott is kultúra és vallás. Amit nem is olyan nehéz megcsinálni. Tegyük jóvá a neológia vezetői a kongresszus hibáját, mondják ki, hogy a hitközségek vallási intézményeinek vallási alapja a Sulchan Áruch és legyen a vallási intézmények vallási óra a rabbi és szerveztessék egy rabbisági bizottság, amely a rabbi vallási döntését szükség esetén felülbírálja. Ezzel vissza helyezi a neológia a vallást a hitközségi életben az azt megillető jogaiba és képviselve lesz nála a vallási és a kulturális szempont és ezzel megszűnik